

Hrček.

Václav Kosmák — Jožef Gruden.

Gotovo poznate vsi hrčka, srditega, nadutega tihotapca, ki si izkoplje svoj brlog najrajši na rodovitnih njivah, kjer ni svet preveč trd, ne peščen in ne prhek, ampak suh in stanovitven.

Enkrat sem šel preko polja po meji. Bilo je ravno ob žetvi. Sonce je bilo že zašlo za gozd. Na nebu je gorela večerna zarja. Iz dalje se je razlegalo petje vračujočih se ženjic. Polje je krogingkrog dihala oni duh, ki ga je že stari Izak slavil, rekoč: »Glej, duh mojega sina je kakor duh polne njive, katero je Gospod blagoslovil!«

Večerni hlad je krepčal od vrcine uvelo rastlinstvo; krepčal mi duha, ki je onemogel od dnevne soparice. Dobro mi je del ta večerni hlad, pa sem šel kakor nekoč veliki nemški pesnik Goethe, ko je pel:

»Po gozdu šel sem
kar tja v en dan...«

Pa ko tako brezskrbno koračim po meji in se naslajam ob večerni krasoti, kar nekaj zahrči tik mene. Pogledam, evo ti — star hrček stoji pred menoj na zadnjih nogah. Brke se mu ježijo kakor psu, oči mu gore od jeze in z zobmi škriplje in seka kakor divji.

Zasmejal sem se. »Oho, revše malo, ali bi me rado v strah nagnalo? E, kaj pa še! Ne bom dejal, ako bi imelo toliko moči, kolikor imaš korajže!« In nato sem zamahnil samo v šali po ljubkem hrčku. Preden pa sem se nadejal, je planila živalca proti meni, zagrizla se mi v obleko ter me je začela v nogo neusmiljeno škrabati.

Tedaj sem se pa ustrašil prav zares. Začel sem udrihati s palico po njem, pa vse zastonj. Hrček ni odnehal. K sreči me je pa došel grajski hlapec z motiko v roki: »Stojte no, vam bom jaz pomagal,« mi je zaklical. »Ko se enkrat ta potepuh zagrize, ne izpusti, rajši se dá ubiti!«

Oplazil ga je potem z motiko po glavi in hrček je obvisel mrtev na moji suknji.

»Ti malopridneži so kakor stekli,« je povzel hlapec. »Glejte no, mrtev je že, pa le ne izpusti. Stojte, ga bom odtrgal.«

Pa je pazljivo pogledal po tleh okoli sebe. »Aha, tukaj ima svoj brlog. Poglejva, če ima kaj dosti žita notri.« In začel je kopati.

»Ne razkopavajte mu dupla, mogoče ima notri mlade.«

»Ne, jih nima! To je samec, in vsak hrček živi sam zase. Tovariša ne trpi. Tudi samica ne trpi dolgo mladih okrog sebe. Čez štirinajst dni jamejo mladiči grebsti, in toliko da stara to vidi, pa jih že iztira iz svojega dupla, da se sami živé.«

»Odkod to veste?«

»Naš gospod ima tako veliko knjigo o samih živalih. Tam se neki vse to bere. Oni dan nam je to pravil in nam naročil, naj slehernega hrčka ubijemo. Ti tihotapci delajo grozno škodo. Počakajte malo, bomo kmalu videli.«

Hlapec je kopal globlje in globlje, pa izkopal približno meter globoko jamo. Tam sva prišla na dva liki jajcu okrogla, zgoraj obokana hrama. Eden je bil manjši, drugi pa večji. Manjši je bil nastlan z mehko slamo.

»V tem je hrček spal,« mi je pojasnjeval hlapec. »Ta malopridnež rad leži na mehkem. — A glejte, ta hodnik tukaj drži pa v njegovo žitnico.«

Začel je kopati iznova in kmalu dokopal še do večjega hrama, polnega različnega žita.

»Tak tukaj imava to. Poglejte, toliko si nanosi samo eden — tega je več nego za en mernik. Pomislite torej, ko bi bilo na tej njivi tukaj dvajset hrčkov, pa bi znosili v svoje hrame čez dvajset mernikov. In koliko škode delajo vrhutega! Pa naj jim prizanašamo!«

»E, kaj tako požre en hrček čez zimo?« sem se čudil.

»No, pa še zadosti bi ne bilo, ko bi pozimi ne spal,« mi je pravil hlapec. »A toliko da zavlada oster mraz, pa se ti zvije v svoji spalnici in leži skozi celo zimo pred svojo kaščo kot mrtev — kakor lakomec ob svojem zakladu. No, pa z Bogom, lahko noč; moram spešiti domov; sem se že tako dosti zakesnil.«

»Lahko noč — pa hvala,« sem se poslovil od hlapca. — »Kakor lakomec ob svojem zakladu,« — te hlapčeve besede mi kar niso hotele iz glave. Premišljeval sem dolgo o tem in spoznal, da so v istini ljudje, ki so podobni nevoščljivemu, zlobnemu, požrešnemu hrčku.

V tolmunu.

Povest iz živalskega življenja. Spisal A. Š.

I.

Rak je legal na zemljo in izza hriba je priplaval bledega meseca. Slabo so razsvetljevali njegovi motni žarki mirno dolinico in daleč naokrog ni bilo čuti nobenega glasu. Ob vznožju hriba je žuborel gorski potoček, hitel naprej med kamenjem, se zadeval ob ozko strugo in njegovo enakomerno šumljanje je kaj prijetno motilo nočno tihoto. Ljudje so zaklepali in zapirali hiše ter se spravljali k počitku. Ptice so potihnile in dremale v duplinah, v vodi pa, v šumljajočem potočku se je pričelo tedaj šele pravo življenje.

Veliki rak Košar je nestrpno pomigaval z dolgimi, ščetinastimi tipalicami in jih molil daleč vun iz svojega skrivališča. Mučno se mu je že zdelo čepeti ves božji dan v tej blatni, s kamenjem zavarovani luknji. Trdo glavoprsje mu je skoro že odrevenelo in komaj, da je še čutil svoj členasti, plavuti podobni rep. Vrh tega mu je še glasno krulil prazni želodec in ga opozarjal, da si bo treba kaj poiskati za prigrizek. Že parkrat se je pomaknil z nogami malo naprej iz luknje, krilil po vodi z dolgimi tipalicami, pa vohal z njimi, škilil semintja z nasajenimi očmi; a še vedno